

ציר הרשע נדחק לפינה, והסבירות לצעדי ייאוש עולה

written by מאיר בן שבת | 03.09.2026

"יש סימנים שאנחנו רואים, שמעידים כי הלחץ הכלכלי הכבד שבו הם נתונים והחשש מהתקוממות ומנפילת המשטר עלולים לדחוף אותם לצעדי ייאוש" – כך אמר אתמול שר הביטחון ישראל כ"ץ ביחס לאפשרות שאיראן תתקוף את ישראל. הניסוח הזהיר מתוך הכתב מלמד כי המילים נבחרו בקפידה.

דבריו של שר הביטחון מגיעים בעיצומה של הסלמה בעימות שבין וושינגטון לטהרן, לאחר החרפה משמעותית של הצעדים הכלכליים נגד איראן והתכתשות צבאית נוספת סביב מצרי הורמוז.

הנשיא דונלד טראמפ אמר השבוע כי הלחץ המשולב, הצבאי והפיננסי, הביא את כלכלת איראן ל"נפילה חופשית", וכי הכנעתה של טהרן היא רק עניין של זמן. תרומה לא מבוטלת לכך יש לייחס להצלחתו של הצבא האמריקני לשחוק את מנוף הלחץ המרכזי של איראן במצרי הורמוז, להחזיר חלק ניכר מתנועת הנפט ולכפות בפועל נתיב שיט מאובטח. ובנוסף ציטו של טראמפ אתמול, "הנפט של הורמוז – חוזר". גם אם קריאתו החוזרת של הנשיא לעם האיראני להתקומם לא הוציאה את האזרחים לרחובות, היא הראתה להנהגה בטהרן לאן הוא עלול לכוון כעת.

שינוי המשטר הוא פתרון הקבע היחיד שיביא סוף לאיום האיראני, אך מוקדם עדיין לשמות. המשטר בטהרן טרם מיצה את כל האפשרויות שברשותו כדי להיחלץ ממצוקתו. הוא מניח כי ויתורים מסוימים מצידו יחדשו חיש מהר את המגעים להסכם מדיני. כל עוד לא הגיע לכך, החרב עדיין רחוקה מצווארו.

בינתיים הוא בוחר לפעול נגד שותפותיה של ארה"ב באזור, ובמקביל לבנות את כוחו ולייצב את יחסיו עם הזרועות שנגדעו: המיליציות בעיראק, החות'ים, חמאס ומעל כולן – חיזבאללה. מנקודת מבטה של ישראל, הימנעותה של איראן עד כה מלשגר לעברה טילים במסגרת התגובות על המתקפות האמריקניות יכולה להעיד על ההתנהלות המחושבת של המשטר בטהרן ביחס לכניסה לעימות צבאי ישיר עמה. על רקע זה אפשר להבין גם את ההערכות שנשמעות בארץ בעניין כוונתה של איראן לגרור את צה"ל למערכה בלבנון, תוך כדי ניצול מוקדי החיכוך בין ישראל וחיזבאללה, שקיימים ממילא בזירה זו.

הגברת המעורבות האיראנית בענייני לבנון בעת הזו עשויה לשרת מבחינתה מטרה חשובה נוספת: הכשלת המגעים המדיניים בין ישראל לממשל עאון. קשה לקבוע את המשקל שהאיראנים נותנים למטרה הזו במכלול שיקוליהם.

מה שלא יהיה, העלאת פרופיל המעורבות האיראנית בזירת לבנון דווקא עתה, והאזהרה כי היא

תגיב בעוצמה אם צה"ל יתקוף את מתחם רכס עלי טאהר [?] שכידוע מטופל זה זמן בידי ישראל [?] משרתות את מטרותיה של טהרן. אם ישראל תימנע מלתקוף, טהרן לא תציל רק את הנכס האסטרטגי הזה, אלא גם את הזיקה שביקשה ליצור בהבנות שהושגו באסלאמבאד בין זירת איראן ולבנון. היא תציג זאת כעידון בפועל של המשוואה שלפיה תקיפה ישראלית שווה תגובה איראנית.

בתרחיש השני, אם ישראל תתקוף בלבנון למרות האזהרות, המשטר בטהרן יפיק לפחות את הרווח שיש במתיחות שמהלך כזה יעורר בין ירושלים לווינגטון. יתרה מזאת, מתקפה כזו תאפשר לאיראן לשסות את חיזבאללה בישראל ולנצל את התלקחות האש כדי לשפר את עמדת המיקוח שלה במגעים עם ארה"ב. בתרחיש כזה טהרן תשמור לעצמה גם את החופש להחליט על מעורבות ישירה שלה בלחימה.

העובדה שעד כה איראן הסתפקה בהעברת אזהרותיה בערוצים מדיניים, ולא באופן פומבי, מלמדת על רצונה לשמר מרחב גמישות מרבי בהחלטותיה ביחס לזירה הלבנונית, ולא להתחייב מראש על דרך פעולתה. בצד השני, השיטה שבה ישראל התנהלה עד כה בסוגיית מתחם רכס עלי טאהר אפשרה לגרוע מיכולות חיזבאללה מבלי לחצות את הרף של מתקפה רחבה. גישה זו הקטינה את הסיכונים לכוחותינו, הפחיתה את הלגיטימציה של איראן לממש את איומיה למתקפה ישירה, וגם התקבלה בהבנה על ידי ווינגטון.

על כל פנים, אם טהרן תחליט להשתמש בזירה הלבנונית כדי לחפש מוצא למצוקתה, או שכבר החליטה לעשות זאת, סוגיית רכס עלי טאהר היא רק עילה מזדמנת לכך. גם אם היא תוכרע, בטהרן ימצאו סיבה אחרת.

אזהרותיה של ישראל, שכוונו לא רק לאזני המשטר בטהרן, בהחלט במקומן. האתגר של מערכת הביטחון הוא לזהות מבעוד מועד מהלכים שאיראן ושלוחיה עלולים לבצע מתוך ייאוש, ולהיערך להם. במידת הצורך אין להסס להקדים מכה למכה.

להכניס לפרופורציות

מבצע המעצר הנועז של מועין אל-עראביד, ראש מנגנון ביטחון הפנים של חמאס, מצדיק את הסופרלטיבים שקצר. מלבד תרומתו המיידית לשחיקת ההגבלות שמועצת השלום ביקשה לקבוע על פעילות צה"ל ברצועה, הוא ממחיש את מחויבותה של ישראל לפעול נגד מנגנוני חמאס ותשתיותיו, ולא רק להסיר איומים מיידים.

במישור הפנים-עזתי מחזקת פעולה זו את ביטחונם העצמי של אנשי המיליציות וסודקת את דימוי השליטה המוחלטת של ארגון הטרור. היא מגבירה את החשדנות הפנימית בשורות חמאס ומחזקת את תחושת החדירות המודיעינית והנרדפות של אנשיו. לבסוף, המעצר הזה צפוי לספק לגורמי הביטחון מודיעין בעל ערך רב, שחלקו ישמש בסיס לתכנון מבצעים חשאיים וסיכולים נוספים בעתיד.

אחרי כל זאת, יש להציב את הדברים בפרופורציה הראויה: העובדה שלאחר שלוש שנות לחימה מבצע מעצר כזה עדיין נתפס כמהלך מורכב ויוצא דופן, מלמדת שהדרך לעיצובה של "עזה 2.0" עוד ארוכה. בתוך כל שאר יעדיה, מערכת הביטחון צריכה לעצב את המציאות הביטחונית באופן שפעולות כאלה יהיו דבר שבשגרה.

הרשימה עדיין ארוכה

הרשימה המתארכת של סיכולי מחבלי חמאס בעזה מלמדת על האחיזה המודיעינית ועל הנחישות שקיימת במערכת הביטחון. לצד זאת, אי אפשר להתעלם מהמוטיב שחוזר על עצמו כמעט בנוגע לכל אחד מהם: מעורבותו בקידום מתווי טרור עדכניים. גם ניסיונות החצייה של "הקו הצהוב" בימים האחרונים מעידים על התעוזה הגוברת אצל חמאס.

בארגון הטרור לא מאבדים זמן. כל רגע פנוי מנוצל לשיקום היכולות ולחשיבה על הדבר הבא שיוכל לחלץ את חמאס מטבעת החנק שמתהדקת סביבו, ואולי אף לשנות מעט את מאזן הכוחות הנוכחי. לא צריך להיות מומחה כדי להעריך שהוא חושק באפשרות החטיפה יותר מאי פעם. בקרב המפקדים ומחבלי חמאס בשטח יש לא מעטים שצברו ניסיון בתחום זה.

מניעת תרחיש כזה היא יעד בעדיפות עליונה. לצורך זה חיוני לשמר את תחושת הנרדפות בחמאס. רשימת היעדים לחיסול צריכה להתרחב, ולכלול גם את שדרת מפקדי הגדודים והפיקוד הבכיר. הרשימה אומנם התקצרה, אך היא עדיין ארוכה מדי.

פורסם במקור ראשון, בתאריך 04 בספטמבר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.